

POZ : Administratie verduidelijkt het te hanteren referentie-inkomen

In een recent schrijven preciseert de Administratie wat onder het 'referentie-inkomen' in het kader van de 80 %-grensberekening op de zogeheten 'pensioenovereenkomst voor zelfstandigen' ('POZ') moet worden verstaan. Daaruit blijkt dat heel wat meer inkomsten dan menig practicus tot nog toe heeft aangenomen, meetellen in het referentie-inkomen voor de POZ (brief van 3 augustus 2021, nog niet gepubliceerd).

In 2018 werd de zogeheten 'pensioenovereenkomst voor zelfstandigen' boven het doopvont gehouden. Hiermee wilde de wetgever een 'IPT-achtig' pensioenvehikel aanreiken voor zelfstandigen zonder vennootschap. Het gaat meer bepaald om 'eenmanszaken' die winsten genieten en vrijberoepers die baten genieten, alsook hun meewerkende echtgenoot of partner met zogeheten 'maxistatuut' (*Fisc.* 2017, nr. 1545, 1). Pensioenpremies voor dit 'POZ-stelsel' genieten een belastingvermindering van 30 %. Hiertoe moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn, waaronder de eerbiediging van de 80 %-grens. In het kader van de POZ krijgt die 80 %-grens een aparte invulling, die op menig vlak afwijkt van de 80 %-grens in het kader van IPT- en groepsverzekeringen voor bedrijfsleiders. Zo onder meer op het vlak van het te hanteren 'referentie-inkomen' van de zelfstandige, een sleutelparameter in de 80 %-grensformule. De Administratie was in haar POZ-circulaire nr. 2019/C/84 van 4 september 2019 niet ingegaan op de invulling van dat referentie-inkomen. In haar voormeld schrijven doet zij dit nu wel.

IPT-verzekering versus POZ

De 80 %-grens op IPT- en groepsverzekeringen voor bedrijfsleiders verwijst voor de bepaling van het referentie-inkomen naar de *"bezoldigingen die regelmatig en ten minste om de maand worden betaald of toegekend vóór het einde van het belastbaar tijdperk waarin de ertoe aanleiding gevende bezoldigde werkzaamheden zijn verricht en mits zij door de vennootschap op de resultaten van dat tijdperk worden aangerekend"* (art. 195, § 1, tweede lid WIB 1992). Het gaat hierbij om de *brutobezoldiging* van de bedrijfsleider.

Op de meewerkende echtgenoot of partner na, genieten zelfstandigen zonder vennootschap geen 'bezoldigingen', maar wel 'winsten' (voor uitbaters van een nijverheids-, handels- of landbouwonderneming, de zogeheten 'eenmanszaken'; art. 24-26 WIB 1992) of 'baten' (voor titularissen van een vrij beroep of andere winstgevendende activiteiten; art. 27 WIB 1992).

De wetgever is in het kader van het POZ-stelsel op zoek gegaan naar een referentie-inkomen dat enige aansluiting vindt met de brutojaarbezoldiging van de bedrijfsleiders. De brutojaarbezoldiging van een bedrijfsleider is de bezoldiging vóór aftrek van de socialezekerheidsbijdragen en de VAPZ-premies (de eigenlijke exploitatiekosten worden meestal door de vennootschap en niet door de bedrijfsleider gedragen).

Voor de toepassing van de 80 %-grens op POZ-contracten vertegenwoordigt het referentie-inkomen *"het gemiddelde van de in de artikelen 23, § 1, 1° en 2°, en 30, 3°, bedoelde inkomsten van de belastingplichtige van de drie vorige belastbare tijdperken, met uitzondering van de meerwaarden, na aftrek van de andere dan de in artikel 52, 7°, en 7°bis, bedoelde beroepskosten"*, maar dan enkel als die inkomsten verband houden met een activiteit uitgeoefend onder het statuut van zelfstandige (art. 145/3/1, § 1, tweede lid, 1° WIB 1992).

Alvorens in te gaan op de inhoudelijke bespreking van het POZ-referentie-inkomen, kan er aangestipt worden dat, daar waar bij IPT- en groepsverzekeringen voor bedrijfsleiders de 80 %-grens wordt opgemeten op basis van de normale brutojaarbezoldiging van het lopende (boek)jaar, het referentie-inkomen voor de 80 %-grens in het kader van het POZ-stelsel het gemiddelde inkomen weerspiegelt over de voorbije drie kalenderjaren. Voor een zelfstandige die in 2021 een POZ-contract sluit, wordt de 80 %-grens dus berekend op het gemiddelde inkomen van de kalenderjaren 2018, 2019 en 2020. Op die manier heeft de wetgever de volatiliteit van het referentie-inkomen voor de toepassing van de 80 %-grens willen uitvlakken. Voor zelfstandigen die nog geen drie jaar aan de slag zijn, geldt een aangepaste regeling (*Fisc.* 2017, nr. 1545, 1).

Wat de concrete invulling betreft van het referentie-inkomen voor de 80 %-grens in het POZ-stelsel, verwijst voormeld artikel 145/3/1, § 1, tweede lid, 1° WIB 1992 in eerste instantie naar de inkomsten (exclusief meerwaarden) die de zelfstandige geniet, waarvan dan in tweede instantie bepaalde beroepskosten van worden

Heel wat meer inkomsten dan menig practicus tot nog toe heeft aangenomen, tellen mee in het referentie-inkomen voor de POZ

afgetrokken. Hierna worden de te weerhouden inkomsten en de daarvan af te trekken beroeps-kosten achtereenvolgens behandeld.

Referentie-inkomen POZ : te weerhouden inkomsten

In haar voormelde brief van 3 augustus 2021 verschaft de Administratie een handige leidraad om het POZ-referentie-inkomen te berekenen. Ze doet dat namelijk aan de hand van de codes van het aangifteformulier in de personenbelasting.

De betreffende aangiftecodes voor de inkomsten zijn de volgende (bij de belangrijkste codes wordt aangegeven waar zij voor staan; voor de minder gangbare codes en/of codes met een omslachtige omschrijving wordt verwezen naar de ‘voorbereiding van de aangifte’) :

- voor de winsten van eenmanszaken (Deel 2, Vak XVII van de aangifte PB) :
 - 1600/2600 (brutowinst van de eigenlijke exploitatie);
 - 1635/2635;
 - 1601/2601;
 - 1602/2602 (financiële opbrengsten);
 - 1615/2615;
 - 1607/2607 (vergoedingen die afzonderlijk belastbaar zijn tegen 12,5 %);
 - 1605/2605 (vergoedingen die afzonderlijk belastbaar zijn tegen 16,5 %, waaronder soms het overbruggingsrecht);
 - 1618/2618 (vergoedingen die afzonderlijk belastbaar zijn tegen 33 %);
 - 1610/2610 (vergoedingen die gezamenlijk belastbaar zijn, waaronder soms het overbruggingsrecht);
- voor de baten van vrijberoepers (Deel 2, Vak XVIII van de aangifte PB) :
 - 1650/2650 (ontvangsten uit de uitoefening van het beroep, andere dan in de hiernavolgende drie codes);
 - 1658/2658 (ontvangsten van sportbeoefenaars voor hun sportieve activiteiten);
 - 1659/2659 (ontvangsten van opleiders, trainers en begeleiders voor hun activiteiten voor sportbeoefenaars);
 - 1652/2652 (achterstallige erelonen);
 - 1660/2660;
 - 1651/2651;
 - 1674/2674;
 - 1655/2655 (vergoedingen die afzonderlijk belastbaar zijn tegen 16,5 %, waaronder soms het overbruggingsrecht);
 - 1667/2667 (vergoedingen die afzonderlijk belastbaar zijn tegen 33 %);
 - 1661/2661 (vergoedingen die gezamenlijk belastbaar zijn);
- voor de bezoldigingen van meewerkende echtgenoten en partners met maxistatuut (Deel 2,

Vak XX van de aangifte PB) :

- 1450/2450 (‘meewerkinkomen’ van meewerkende echtgenoot of partner met maxistatuut).

Daarnaast komen ook een aantal ‘vervangingsinkomsten’ in aanmerking. De Administratie verwijst hiervoor naar de volgende – voor genietters van winsten en baten ‘gemeenschappelijke’ – aangiftecodes (Deel 1, Vak IV van de aangifte PB) :

- 1266/2266 (wettelijke ZIV-uitkeringen);
- 1303/2303 (ZIV-uitkeringen van december 2020 (overheid));
- 1268/2268 (achterstallen van wettelijke ZIV-uitkeringen);
- 1269/2269 (aanvullende ziekte- of invaliditeitsuitkeringen);
- 1271/2271 (‘andere’ vervangingsinkomsten, waaronder soms het overbruggingsrecht);
- 1302/2302;
- 1272/2272 (achterstallige aanvullende ziekte- of invaliditeitsuitkeringen en achterstallige ‘andere’ vervangingsinkomsten).

Een bespreking van de inkomsten bedoeld in voormelde aangiftecodes gaat het bestek van deze bijdrage ver te buiten. Hiervoor kan worden verwezen naar de toelichtingsnota bij de aangifte.

Wat in de praktijk soms over het hoofd wordt gezien – zeker in coronatijden kan dit van belang zijn – is dat naast het inkomen uit de eigenlijke beroepsactiviteit van de zelfstandige, ook *“vergoedingen ter compensatie of naar aanleiding van enige handeling die een vermindering van de beroepswerkzaamheid tot gevolg kan hebben”* (art. 25, 6°, a en 27, tweede lid, 4°, a WIB 1992) en *“vergoedingen tot volledig of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke winstderving of derving van baten”* (art. 25, 6°, b en 27, tweede lid, 4°, b WIB 1992) tot de winsten en baten gerekend worden. Dit verklaart waarom de Administratie in haar brief van 3 augustus 2021 onder meer ook verwijst naar de aangiftecodes met betrekking tot wettelijke en aanvullende invaliditeitsuitkeringen. Zelfs het overbruggingsrecht wordt door de voormelde lijst aangiftecodes gevat en telt dus mee voor de bepaling van het POZ-referentie-inkomen (tenzij dan voor de meewerkende echtgenoot of partner, voor wie het overbruggingsrecht onbelast blijft; zie *Fisc.* 2021, nr. 1710, 3 over het voornemen om die onbelastbaarheid voor de toekomst ongedaan te maken); dit geldt zelfs als het overbruggingsrecht afzonderlijk belast wordt (zie, voor de fiscale behandeling van de diverse soorten overbruggingsrecht bij de diverse belastingplichtigen, de circulaire nr. 2020/C/94 van 8 juli 2020, nr. 2020/C/114 van 4 september 2020 en nr. 2021/C/51 van 4 juni 2021; *Fisc.* 2020, nr. 1676, 12). Het overbruggingsrecht kan aldus, naargelang het type en de omstandigheden, in diverse aangiftecodes terechtkomen (*cf. supra*).

Zelfs het overbruggingsrecht wordt door de lijst aangiftecodes gevat en telt dus mee voor de bepaling van het POZ-referentie-inkomen

Noteer in dit verband dat wettelijke en aanvullende invaliditeitsuitkeringen die een *bedrijfsleider* geniet, *niet* meetellen in de referentiebezoldiging voor de 80 %-grens in het kader van een IPT- of groepsverzekering. Dit komt doordat bij bedrijfsleiders enkel bezoldigingen *ten laste van de vennootschap* in aanmerking komen (*cf. supra*). *Idem dito* wat het overbruggingsrecht voor bedrijfsleiders betreft, en dit om dezelfde reden (zie ook *Fisc.* 2021, nr. 1707, 9). De voorwaarde van het ‘ten laste van de vennootschap zijn’ is bij genietters van winsten en baten niet aan de orde, omdat zij per definitie niet in vennootschapsverband actief zijn. Bij die laatsten tellen die vervangingsinkomsten dus wel mee.

Er kan tot slot nog worden meegegeven dat de Administratie het in haar schrijven niet heeft over de aangiftecodes met betrekking tot de ‘winsten en baten van een vorige werkzaamheid’ (Deel 2, Vak XXI van de aangifte PB). Dit spoot volkomen met voormeld artikel 145/3/1, § 1, tweede lid, 1° WIB 1992, dat het enkel heeft over “*de in de artikelen 23, § 1, 1° en 2°, en 30, 3°, bedoelde inkomsten*”. De ‘winsten en baten van een vorige werkzaamheid’ worden geïsoleerd door artikel 23, § 1, 3° WIB 1992 en horen dus niet thuis in het POZ-referentie-inkomen.

Referentie-inkomen POZ: af te trekken beroepskosten

Van de hierboven opgelijste inkomsten moeten volgens voormeld artikel 145/3/1, § 1, tweede lid, 1° WIB 1992 “*de andere dan de in artikel 52, 7°, en 7°bis, bedoelde beroepskosten*” worden afgetrokken.

Artikel 52, 7° en 7°bis WIB 1992 verwijst naar de socialezekerheidsbijdragen en de VAPZ-premies die gebundeld worden in de aangiftecodes 1632/2632 (voor de genietters van winsten) en 1656/2656 (voor de genietters van baten). De bedragen vermeld in die codes komen dus niet in mindering van de voormelde inkomsten om het POZ-referentie-inkomen te bepalen. De achterliggende logica is, dat bij bedrijfsleiders de socialezekerheidsbijdragen en de VAPZ-premies ook niet in mindering komen van het referentie-inkomen, aangezien bij bedrijfsleiders de *brutobezoldiging* in aanmerking wordt genomen (*cf. supra*).

Enkel de andere beroepskosten vermeld in de aangiftecodes 1606/2606 (voor de genietters van winsten) en 1657/2657 (voor de genietters van baten), alsook de toekenning aan de meewerkende echtgenoot of partner *met maxistatuut* in de aangiftecodes 1611/2611 (voor de genietters van winsten) en 1669/2669 (voor de genietters van baten) zijn in mindering te brengen van de voormelde inkomsten.

Het aldus aan de meewerkende echtgenoot of partner *met maxistatuut* via de voormelde codes 1611/2611 of 1669/2669 toegeschoven ‘meewerkinkomen’ is in de aangifte van die laatste terug te vinden in Vak XX, onder de code 1450/2450. Om het POZ-referentie-inkomen van die meewerkende echtgenoot of partner met maxistatuut te bekomen, moet dit meewerkinkomen verminderd worden met de beroepskosten onder de aangiftecode 1452/2452.

De toekenning aan de meewerkende echtgenoot of partner *met ministatuut* (*cf.* de aangiftecodes 1616/2616 voor de genietters van winsten en 1663/2663 voor de genietters van baten) moet daarentegen *niet* afgetrokken worden van het POZ-referentie-inkomen van de geholpen echtgenoot of partner *met ministatuut* heeft trouwens geen toegang tot het POZ-stelsel. Voor nadere uitleg over de criteria die bepalen of de meewerkende echtgenoot of partner het maxistatuut of ministatuut geniet, wordt verwezen naar de toelichtingsnota bij de aangifte in verband met de betreffende rubrieken en codes van de aangifte.

Noteer tot slot dat voormeld artikel 145/3/1, § 1, tweede lid, 1° WIB 1992 het enkel heeft over de aftrek van *beroepskosten*. Tal van andere rubrieken in de aangifte voorzien in vrijstellingen (bv. de vrijstellingen voor bijkomend personeel en tewerkstelling van stagiairs) en aftrekken (bv. de investeringsaftrek) die het belastbaar (beroeps) inkomen weliswaar doen zakken, maar die fiscaaltechnisch geen ‘beroepskosten’ zijn : zij komen dan ook niet in mindering van de voormelde inkomsten ter bepaling van het referentie-inkomen voor de toepassing van de 80 %-grens in het POZ-stelsel. Hetzelfde geldt voor allerlei uitgaven die recht geven op een belastingvermindering : ook die uitgaven zijn geen ‘beroepskosten’. Ook met de aftrek van beroepsverliezen van vorige jaren (Deel 1, Vak VIII, Rubriek 1 van de aangifte PB) wordt geen rekening gehouden (let wel dat als er in de referentieperiode van drie jaar – *cf. supra* – ‘verliesjaren’ zijn, er voor dat jaar of die jaren rekening wordt gehouden met het negatief inkomen).

Zelfstandigen die op forfaitaire basis belast worden

De Administratie rondt haar schrijven van 3 augustus 2021 af met de boodschap dat er voor de vaststelling van het referentie-inkomen inzake de toepassing van de 80 %-grens in het POZ-stelsel geen specifieke regels gelden voor zelfstandigen die op forfaitaire basis worden belast, zoals bakkers, slaggers, frituren, caféhouders en landbouwers.

Paul Van Eesbeeck
Luc Vereycken

Voor de vaststelling van het referentie-inkomen gelden er geen specifieke regels voor zelfstandigen die op forfaitaire basis worden belast